

Adroddiad i:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	13 Rhagfyr 2016
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid

1. Beth yw cynnwys yr adroddiad?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ynglŷn â sefyllfa ariannol bresennol y cyngor a chadarnhau y cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2016/17.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn:

- Nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2016/17 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.
- Cymeradwyo bod y tanwariant y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn flaenorol o fewn gwasanaeth TGCh yn cael ei drosglwyddo i'r Cronfa Wrth Gefn Datblygu Rhwydweithiau TG i gyllido'r prosiectau moderneiddio penodol a ddisgrifir yn Adran 6, a chael adroddiadau cyfnodol wrth gyflawni.
- Cymeradwyo diddymu ffurfiol i'r balansau mân ddyledwyr yn dod i £37,599 sy'n berthnasol i Clwyd Leisure Ltd sydd wedi'i ddarparu yn llawn eisoes.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2016/17 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185.062 miliwn (£184.756 miliwn yn 15/16). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.909miliwn ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol (£0.533 miliwn o danwariant ar ddiwedd mis Medi). Mae manylion pellach ynghylch y risgiau cyfredol a thybiaethau sy'n sail iddynt wedi'u hamlinellu yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £5.2miliwn fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion yn **Atodiad 2**. Mae'r asesiad yn dangos bod 68% (68% mis diwethaf) o arbedion eisoes wedi'u cyflawni, gyda 2% pellach (2% mis diwethaf) o arbedion sydd yn

gynnydd da, sy'n rhoi cyfanswm o 70% yn debygol o'i gyflawni. Mae hyn yn gadael 25% o arbedion sy'n cael eu dosbarthu fel rhai wedi eu gohirio (sy'n golygu fod disgwyliad o hyd y gall ac y bydd yr arbedion hyn yn cael eu cyflawni yn 2017/18) a dim ond 5% o arbedion na ellir eu cyflawni o fewn yr amser hwn. Bydd y sefyllfa'n cael ei monitro'n barhaus, gydag adroddiad i'r Cabinet bob mis.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau sylweddol ar gael yn y paragraffau isod.

Ar hyn o bryd, rhagwelir y bydd **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** yn gorwario £127k (£113k y mis diwethaf). Mae'r gorwariant yn ymwneud â'r meysydd canlynol:

- Costau diswyddo mewn perthynas ag ailstrwythuro arfaethedig
- Costau wrth gefn uwch na'r disgwyl
- Gwariant y cytunwyd arno mewn perthynas â phrosiect sy'n anelu at wella prosesau o fewn ffrwd waith y swyddfa arian. Nod y prosiect yw gwella effeithlonrwydd gweithredol yr ardal waith, yn ogystal â rhoi sicrwydd i'r Cyngor ynghylch cadernid y prosesau a'r systemau sydd ar waith ar gyfer ymdrin ag incwm.

Mae'r gwasanaeth yn gweithio'n galed ar hyn o bryd i nodi gostyngiadau mewn gwariant o fewn y flwyddyn er mwyn lliniaru effaith y meysydd sy'n gorwario.

Mae **Addysg a Gwasanaeth Plant** yn parhau i adrodd gorwariant o £38k (£16k mis diwethaf). Mae'r gorwariant yn ymwneud â chostau cyfreithiol a thribiwnlys sy'n parhau. Mae'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn cynnal adolygiad o'i strwythurau a allai ryddhau arbedion o fewn y flwyddyn. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth yn cynnwys nifer o gyllidebau a arweinir gan y galw ac sydd felly'n anwadal, fel lleoliadau plant Mae cronfeydd wrth gefn wedi cael eu defnyddio i helpu i reoli amrywiadau blynyddol, fodd bynnag, maent yn parhau i fod yn feysydd sydd mewn risg yn 16/17 a thu hwnt. Adroddwyd y mis diwethaf bod angen cyfraniad o £471k o'r Gronfa Lleoliadau Wrth Gefn i wneud iawn am orwariant ar y gyllideb lleoliadau yn sgil nifer o drefniadau maethu a lleoliadau preswyl â chost uchel. **Mae'r rhagamcan presennol wedi cynyddu £28k i £499k, a hynny'n bennaf oherwydd cynnydd mewn gwariant a ragwelir ar gyfarpar anabledd.**

£591k oedd yn y Gronfa Lleoliadau Wrth Gefn ar ddechrau'r flwyddyn, felly byddai'r costau ychwanegol a amlygwyd uchod yn gweld gostyngiad sylweddol yng ngallu'r gwasanaeth i ymdopi â chynnydd mewn niferoedd a chostau lleoliadau yn y dyfodol. Mae'r sefyllfa'n cael ei monitro'n fanwl a bydd angen ei ystyried fel rhan o'r strategaeth gyllidebol barhaus a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Rhagwelir y bydd **Gwella a Moderneiddio Busnes (BIM)** bellach yn tanwario £475k (tanwariant o £53k y mis diwethaf). Mae'r tanwariant wedi'i rannu rhwng TGCh a gweddill BIM, ac yn cael eu delio ar wahân isod:

- Mae tanwariant Gwella a Moderneiddio Busnes wedi cynyddu o £53k i £71k oherwydd swydd wag staff annisgwyl. Gobeithir y bydd y tanwariant yn gallu cael ei ddwyn ymlaen i helpu i ymestyn swydd y Cydlynnydd Herio Gwasanaeth am gyfnod o 12 mis pellach, ac i hwyluso a gwella'r Arolwg Preswlydd.
- Rhagwelir y bydd TGCh yn tanwario £404k, fodd bynnag mae £225k o hyn yn berthnasol i danwariant 2015/16 a gafodd ei ddwyn ymlaen. Cafodd ei gynllunio y byddai hyn yn cael ei ddefnyddio i hwyluso'r ailstrwythuro gwasanaeth drwy gyllido costau ymadael a ragwelir, fodd bynnag mae'r ailstrwythuro wedi ei gyflawni yn bennaf drwy swyddi gwag a reolir yn hytrach na diswyddiadau gorfodol, felly nid oedd gofyn i ddwyn hyn ymlaen i'r pwrpas hwn. Mae tanwariant yn y flwyddyn o £179k yn cael ei adrodd yn awr sydd yn berthnasol i swyddi gwag staff dros dro sy'n dod o'r ailstrwythuro ac arbedion a wneir ar wariant hyfforddi ac ymgynghoriaeth. Mae'r gwasanaeth yn gwneud cais bod y tanwariant yn cael ei roi yn y 'Datblygiad Rhwydweithiau TG - Cronfa Wrth Gefn' a sefydlwyd gan danwariant gwasanaeth blaenorol er mwyn helpu i ariannu'r Strategaeth TGCh Corfforaethol. Mae'r gwasanaeth wedi cynhyrchu cynllun dwy flynedd i gynorthwyo i roi sicrwydd i Aelodau y bydd y prosiectau yn cael eu cyflawni, ynghyd ag amcangyfrif o gostau, sy'n cael eu nodi isod:

Eitem	Disgrifiad	2017/18 £000	2018/19 £000
Ailosod lotus notes	Cam dau o'r mudiad i Lotus Notes gan ganolbwyntio'r tro hwn ar y swyddogaethau post a chronfeydd data	80	20
Adnewyddu Rhith	Archwilio i blatfformau rhith eraill megis Microsoft Hyper V i adnabod os gellir cynnal ymarferoldeb a gallu rheoli gan leihau costau o bosib drwy 'roi' ein buddsoddiad yn y Cytundeb Microsoft Enterprise.	60	40
Isadeiledd Diwifr	Symud i ffwrdd o'r amgylchedd gwifr ar gyfer darpariaeth rhwydwaith corfforaethol a mabwysiadu isadeiledd diwifr diogel ar gyfer holl ddyfeisiau (ffonau symudol, gliniadur)	60	
Desg Wasanaeth Newydd	Ymchwilio, Tendro, Cael, gweithredu a mudo i Ddatrysiad Desg Wasanaeth newydd o bosibl drwy 'roi' buddsoddiad y Cyngor yn y Cytundeb Microsoft Enterprise.	60	
Datblygu hen weinyddwr	Mae rhai gwasanaethau dal i redeg ar systemau sydd ar hen galedwedd a systemau gweithredu proprietary unix ar IBM AS/400 ac AIX sydd yn risg i barhad busnes, moderneiddio a chydymffurfiaeth PSN. Bydd angen i'r systemau hyn symud i galedwedd a Systemau Gweithredu newydd yn ystod y 2 flynedd nesaf.	40	20
Datblygu Ap Symudol	Adnabod partner datrysiadau i ddatblygu apiau symudol i gefnogi'r rhaglen Ddigidol i weithwyr maes a dinasyddion.	30	
Cofrestru untro	Parhau i ymchwilio i opsiynau i fabwysiadu cofrestru untro ar gyfer systemau megis yr agenda moderneiddio.	10	
Cefnogaeth Fusnes	Darparu cefnogaeth i brosiectau TG	30	20
Cyfanswm		370	100

Os cytunir, dylai'r cynnydd yn erbyn y cynllun hwn gael ei adrodd i'r cabinet yn gyson.

Rhagwelir y bydd **Cyllid** yn tanwario £22k (£32k wedi'i danwario'r mis diwethaf) oherwydd swyddi gwag staff. Mae swyddi gwag staff yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd i helpu i gyflawni'r arbedion gofynnol ar gyfer 2017/18, gan sicrhau y gellir darparu gwasanaeth yn effeithiol ar yr un pryd yn ystod y cyfnod economaidd anodd i'r cyngor.

Gwasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd - Er bod gorwariant o £300k yn cael ei gofnodi ar gyfer y gwasanaeth hwn (yr un fath â'r mis diwethaf), mae hwn yn dal i fod yn ffigwr ddangosol ar hyn o bryd. Mae'r rhesymau am y gorwariant fel a ganlyn:

- Cludiant Ysgol - mae'r polisi newydd a oedd yn gymwys o fis Medi 2015 ac i fod i ddatrys y pwysau cyllideb barhaol yn y maes hwn, wedi bod yn destun nifer o apeliadau o ran gweithredu'r polisi. Bydd datrys y materion yn cynnwys cynnydd yng nghostau parhaus Cludiant Ysgol yn ogystal â chostau cyfreithiol penodol unigryw.
- Mae costau ychwanegol hefyd o ganlyniad i fethiant cwmni bws lleol yn ddiweddar. Mae cynlluniau mewn grym yn ymwneud â llwybrau cludiant cyhoeddus ac ysgolion ond bydd costau ychwanegol ynghlwm wrth hyn. Tybir ar hyn o bryd y bydd cronfeydd a addawyd yn dod gan Llywodraeth Cymru er mwyn helpu i liniaru effaith ariannol o fewn y flwyddyn o'r pwysau hyn.
- Mae'r gwasanaeth yn wynebu pwysau o ran y cytundeb Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru – mae'r gwasanaeth wedi gostwng costau er mwyn cyfyngu effaith gostyngiadau yn yr incwm ffioedd sy'n hysbys ar hyn o bryd, fodd bynnag mae risg o ostyngiadau pellach mewn incwm a lefel gwaith yn parhau.

Mae'r gwasanaeth yn nodi meysydd o danwariant posib o fewn y gwasanaeth i leddfau rhai o'r risgiau hyn, ond ar hyn o bryd mae'n annhebygol y bydd y gwasanaeth yn gallu adennill costau. Mae proses y gyllideb ar gyfer 17/18 yn ystyried peth o'r pwysau parhaus sy'n ymwneud â chludiant.

Gwasanaethau Cymunedol – bydd pwysau chwyddiannau megis gweithredu Cyflog Byw Cenedlaethol statudol (CBG) yn arwain at gynnydd mewn ffioedd cartref gofal. Er y gobeithir y gall y pwysau yn 16/17 gael ei gynnwys o fewn y cyllidebau presennol a thrwy ddefnyddio cronfeydd wrth gefn, bydd y cynnydd blynyddol mewn CBG yn achosi pwysau sylweddol yn y blynyddoedd i ddod. Defnyddiodd y Gwasanaethau Cymunedol £0.386m o gronfeydd wrth gefn yn 2015/16 mewn ymateb i bwysau o'r fath, ac fe ragwelir ar hyn o bryd y bydd angen i'r gwasanaeth ddefnyddio tua £2.2m o arian wrth gefn yn 2016/17 (fel yr adroddwyd y mis diwethaf). Mae'r pwysau hyn yn cael eu hystyried fel rhan o broses cyllideb 2017/18 a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Corfforaethol – Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cynnwys targed arbedion o £1m ar gyfer 2017/18. Fel yr adroddwyd y mis diwethaf, mae rhai o'r arbedion hyn wedi cael eu nodi a'u cyflawni yn ystod 2016/17 gan arwain at danwariant cyffredinol o £0.877m. Yn benodol, mae goblygiadau llawn cyfan brynu'r PFI bellach wedi'u dadansoddi ac mae arbediad pellach o £0.986m wedi cael ei nodi. Caiff yr arbediad ei wrthbwysu'n rhannol yn 2016/17 gan bwysau gwasanaeth a ariennir o gyllidebau corfforaethol, fel yr argymhellwyd ac y cymeradwywyd yn Adroddiad Cabinet mis Medi. Ar hyn o bryd, y gobaith yw y gellir rhoi'r tanwariant hwn yn y Gronfa Wrth Gefn

Lliniaru Cyllideb er mwyn helpu lleddfu lefelau'r arbedion gofynnol o 2018/19 ymlaen. Fodd bynnag, oherwydd y pwysau sydd wedi eu nodi yn y Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol a Phlant, bydd penderfyniad terfynol i argymhell yr opsiwn hwn yn cael ei ohirio nes i'r sefyllfa alldro gyffredinol ddod yn fwy eglur ac yn fwy pendant.

Ysgolion - Er bod ysgolion yn derbyn gwarchodaeth o 1.85% (£1.173miliwn) maent hefyd wedi gorfod dod o hyd i arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiant o tua £2.5miliwn. Fel yr adroddwyd mewn adroddiadau blaenorol, roedd yn debygol y byddai'r gostyngiad ym malansau Ysgolion a welwyd yn ystod 2015/16 yn parhau yn 2016/17. Mae'r rhagamcan ar gyfer balansau ddiwedd mis Tachwedd yn ddiffyg net o £0.703m, sy'n ostyngiad o £2.265m ar y balansau a drosglwyddwyd o 2015/16 (£1.562m). Mae ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd a thros y ddwy flynedd ganlynol i ddarparu cyllidebau cytbwys tymor hir. Mae nifer o grwpiau Gorchwyl a Gorffen yn cael eu sefydlu ar hyn o bryd mewn ymgynghoriad a chynnwys y Fforwm Cyllidebau Ysgolion i drafod materion sy'n ymwneud â Balansau Ysgolion a'r Fformiwlâ Ysgolion

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw diweddaraf yn tybio y bydd y gwasanaeth yn adennill costau eleni a rhagwelir y bydd balansau CRT yn aros yn £2.604m ar ddiwedd y flwyddyn. **Mae'r gyllideb cyfalaf o £11.8m yn cael ei ddyrannu rhwng gwelliannau arfaethedig i stoc tai presennol (£8m) a datblygiadau adeiladu newydd (£3.8m).**

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Tachwedd, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £193.4m ar gyfradd gyfartalog o 4.85%. Roedd balansau buddsoddi yn £6.35miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.2%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £40.6 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £17.3 miliwn. Hefyd o fewn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £31.7m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Mae **Atodiad 4** yn cynnwys diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Ar ddechrau 2016/17 roedd cronfeydd wrth gefn arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £2.050 miliwn. Roedd hyn ar ôl ystyried cyllid wedi'i sicrhau ac eisoes wedi ei drosglwyddo i'r cynllun cyfalaf i ariannu gwariant o £7m yn 2016/17. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £4.7 miliwn.

Rhoddodd **Clwyd Leisure Limited** y gorau i fasnachu dydd Gwener, 7 Chwefror 2014 ac mae ymarferydd ansolfedd wedi rheoli'r broses dirwyn y cwmni i ben, a gwblhawyd y flwyddyn ariannol ddiwethaf. Cafodd adroddiad terfynol y Diddymwr ei gymeradwyo mewn cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Chwefror 2016. Dan delerau'r ddyleddeb, ystyriwyd y cyngor fel credydwr ffafriol a derbyniodd gyfanswm o £295,478. Fel yr eglurwyd yn y Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2015/16, roedd balansau mân ddyledwyr yn dod i £37,599 a dalwyd yn llawn yn ddibynnol â chwblhau gweithdrefnau diddymu ffurfiol. Gan fod y Datganiad Cyfrifon wedi'u cymeradwyo gan y Swyddfa Archwilio Cymru, argymhellir bellach bod y £37,599 yn cael ei

ddiddymu'n ffurfiol. Ni fydd hyn yn cael unrhyw effaith ar alldro referniw gan fod y swm eisoes wedi'i ddarparu'n llawn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cynhaliwyd Asesiad o Effaith llawn ar gyfer yr holl gynigion cyllidebol perthnasol oedd wedi eu cynnwys yng Nghyllideb 2016/17. Caiff yr Asesiad o Effaith ar Les newydd ei gwblhau'n unigol ar gyfer yr holl gynigion am arbedion cyllidebol fydd yn rhan o gyllidebau'r dyfodol, er y rhagwelir na fydd angen asesiadau unigol ar gyfer arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio'r Cabinet a briffio'r Cyngor. Roedd cynigion penodol yn cael eu hadolygu gan bwyllgorau archwilio. **Cafodd gweithdai'r gyllideb reolaidd eu cynnal gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried cynigion y gyllideb.** Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'r partneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaeth Lleol ar y Cyd. Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori'n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd â'r Undebau Llafur trwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (gwasanaeth Oedolion a Phlant fel ei gilydd) ond byddant yn cael eu cynnwys yn y flwyddyn gyfredol a'u hystyried fel rhan o broses y gyllideb ar gyfer 2017/18. Mae rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn parhau i ostwng a bydd y sefyllfa yn cael ei adolygu'n fanwl.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'n parhau i fod yn gyfnod ariannol heriol a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.